V&A Advocaten

Verzekerings- en
Aansprakelijkheidsrecht

De uitleg van verzekeringsvoorwaarden

ACIS Symposium

vrijdag 13 november 2020

Chris Banis

Wat gaan we doen vandaag?

1. Algemene inleiding (theorie)
2. Contra proferentem-regel (+voorbeeld)
3. Verzekering ten behoeve van een derde (+voorbeeld)
4. Vragen?

Uitleg verzekeringsvoorwaarden: de theorie

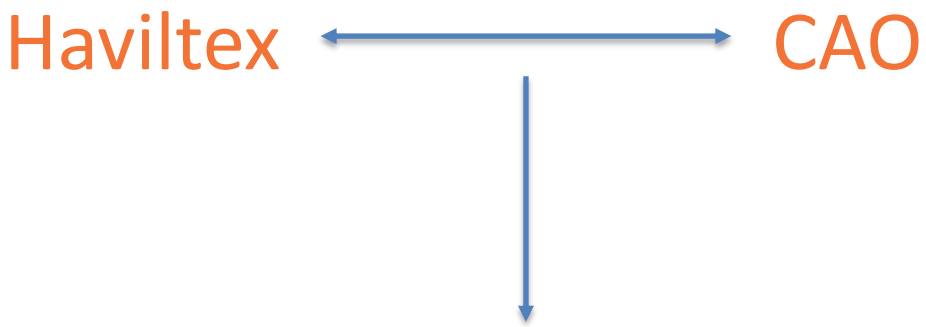
Uitleg contracten algemeen:

Haviltex (Hoge Raad 13 maart 1981, NJ 1981, 635)

vs

CAO (Hoge Raad 24 september 1994, NJ 1993, 174)

Vloeiende overgang

Hoge Raad 20 februari 2004, NJ 2005, 493

(DSM/FOX)

Verschil Haviltex-norm en CAO-norm
Kort gezegd

Bij de uitleg overeenkomstig de CAO-norm mag geen rekening worden gehouden met voor de derde, die rechten aan de overeenkomst kan ontlenen, maar bij de totstandkoming daarvan niet betrokken is geweest, niet-kenbare bedoelingen van de partijen die bij de totstandkoming van de overeenkomst wel betrokken zijn geweest.

Zie echter Hoge Raad 25 november 2016, NJ 2017,114

Wanneer CAO en wanneer Haviltex?

Voor toepassing CAO norm twee voorwaarden, zo volgt uit DSM/FOX arrest:

1. partij niet betrokken bij de totstandkoming van de overeenkomst en daarbij behorende voorwaarden;

2. voor de opstellers van het contract is voorzienbare aantal niet-oorspronkelijke partijen groot, terwijl de betrokken standaardvoorwaarden beogen de rechtspositie van deze partijen op uniforme wijze te regelen.

Dan de uitleg van verzekeringsvoorwaarden Haviltex of CAO?

Gesteld zou kunnen worden dat bij verzekeringsvoorwaarden is voldaan aan de hiervoor genoemde voorwaarden en dus dat deze conform de CAO-norm moeten worden uitgelegd.

Zie echter de arresten van de Hoge Raad van 11 oktober 2002, NJ 2003, 416 en 14 oktober 2005, NJ 2006, 117 en 17 februari 2006, NJ 2006, 378.

(zie anders Hoge Raad 16 januari 2015, ECLI:NL:HR:2015:83)

Uitgangspunt: uitleg verzekeringsvoorwaarden volgens Haviltex-norm.

Het ging in deze arresten echter om uitleg tussen contractsluitende partijen. In geval van derden, die rechten aan polis kunnen ontlenen, zou dit anders kunnen zijn.

Belangrijk verschil: wel of niet onderhandeld

Als er niet is onderhandeld, meer objectieve uitleg (schuift richting CAO)

Hoge Raad 16 mei 2008, NJ 2008, 284

(Chubb/Dagenstaed)

In gevallen waarin over verzekeringsvoorwaarden niet tussen partijen onderhandeld pleegt te worden en feitelijk ook niet is onderhandeld, is de uitleg daarvan vooral van objectieve factoren afhankelijk, zoals de bewoordingen waarin de desbetreffende bepaling is gesteld, gelezen in het licht van de polisvoorwaarden als geheel.

Met welke objectieve factoren dient onder andere rekening te worden gehouden bij die uitleg?

1. Informatie op de website van de verzekeraar

(zie Gerechtshof ‘s-Gravenhage 6 juli 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BN0529)

2. Algemeen spraakgebruik

3. Het geschrift als geheel

Bijstand door onafhankelijke tussenpersoon

Volgens sommige schrijvers mag dit niet worden overschat, omdat door de tussenpersoon doorgaans slechts over de hoofdzaken van de aangeboden dekking met de verzekeringnemer wordt gesproken.

Andere schrijvers menen echter dat, gezien de ontwikkeling dat steeds meer van tussenpersonen mag worden verwacht, dit ook hier geldt.

Verzekering “ter beurze” gesloten: wel onderhandeld

Vaak wordt er bij dit soort verzekeringen op twee momenten onderhandeld over de verzekeringsvoorwaarden, waarbij de kennis van de makelaar een belangrijke rol speelt.

Dit maakt dat een subjectieve uitleg hier meer voor de hand ligt, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de ter beurze geldende gebruiken en opvattingen.

Zie in dat kader Hoge Raad 17 februari 2006, NJ 2006, 378

Pas als gemeenschappelijke partijbedoeling niet te achterhalen is, dan een meer objectieve uitleg en de daarbij behorende objectieve factoren.

Belangrijke omstandigheid voor uitleg: wel/niet onderhandeld

Andere omstandigheden die voor de wijze van uitleg een rol spelen:

- Deskundigheid van de verzekerde op een bepaald terrein

- Tussenpersoon/makelaar

- Maatwerkdekking of standaarddekking

- Door zakelijke partijen gesloten commerciële overeenkomst die is opgesteld met behulp van juridische adviseurs

Contra proferentem

Wanneer moet deze regel worden toegepast?

Alleen indien een beding in redelijkheid voor meerdere uitleg vatbaar is.

Contra proferentem bij verschillende soorten verzekerden

1. Consument: art. 6:238 lid 2 BW (dwingend recht)

2. Reflexwerking bij kleine ondernemingen

3. Voor het overige gezichtspunt

Contra proferentem bij makelaarspolis

Kan de contra proferentem regel ook in het voordeel van de verzekeraar werken, als het gaat om een makelaarspolis?

Hierover zijn in de literatuur de meningen verdeeld.

Zie Arbitraal vonnis d.d. 14 oktober 1993, BR 1994, p.439.

Voorbeeld

Willekeurige makelaarspolis, die dus door de makelaar is opgesteld

"*Verzekerd wordt schade als gevolg van een plotselinge en onvoorziene gevaar/gebeurtenis, met inachtneming van de hierna genoemde uitsluitingen*."

Uitsluiting A, B, C en D.

"*De uitsluitingen omschreven in de artikelen A, B, C en D zijn niet van toepassing als de schade het gevolg is van een gevaar/gebeurtenis, welke niet anderszins is uitgesloten.*

Indien als gevolg van de uitsluitingen als omschreven in A,B, C en D een gevaar/gebeurtenis zich voordoet, welke niet anderszins is uitgesloten, blijft de dekking onverminderd van kracht met betrekking tot daaruit voortvloeiende schade of verlies als gevolg van dat niet anderszins uitgesloten gevaar/gebeurtenis."

Verzekering ten behoeve van een derde

Verschil tussen toetreding en uitleg

Verschillende opvattingen omtrent uitleg

1. (subjectieve) bedoelingen van verdragsluitende partijen (dus verzekeringnemer en verzekeraar) zijn beslissend

2. objectieve methode van uitleg, waarin niet uit de verzekeringsvoorwaarden kenbare bedoelingen en wetenschap van de verzekeraar en de verzekeringnemer geen rol ten nadele van de derde mogen spelen (CAO norm!)

3. Tussenpositie: omstandigheden van het geval

De praktijk: casusposities

1. Hoge Raad 19 april 2013, NJ 2013, 239

De casus

Uw mening

De Hoge Raad

Samenvatting: waarop te letten bij uitleg verzekeringsvoorwaarden

1. Uitgangspunt: in beginsel altijd Haviltex
2. Indien niet is onderhandeld: objectieve maatstaf en factoren (mogelijke bijstand a.t.p. van belang).
3. Indien wel is onderhandeld: subjectieve maatstaf en factoren (zoals de ter beurze bestaande opvattingen, waarbij kennis van makelaar een rol speelt).
4. Zijn er andere bijzondere omstandigheden die een bepaalde uitleg rechtvaardigen?
5. Contra proferentem alleen toepassen als er redelijkerwijs ruimte is voor verschillende uitleg. Alleen bij consumenten dwingend, anders gezichtspunt.
6. Verzekering ten behoeve van een derde; in de literatuur verschillende opvattingen.

Vragen?